

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ УКРАЇНИ
АКАДЕМІЯ НАУК ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ
Відділення історії та методології освіти, науки і техніки АНВО України
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА
Інститут педагогіки і психології
Кафедра педмайстерності та освітніх технологій
МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
Управління культури Тернопільської ОДА
Науковий освітньо-мистецький центр Надзбруччя «Мелос»
Теребовлянського коледжу культури і мистецтв Тернопільської області

ПЕРШІ НАУКОВІ ЧИТАННЯ

присвячені 80-річчю діяльності Теребовлянського коледжу культури і мистецтв (1940-2020)
за темою: „Освітній культурно-мистецький простір: минушина, сьогодення, перспективи”

12 червня 2020 р.

Матеріали доповідей

Редколегія:

Баньковський А.М., заслужений працівник культури України, доцент Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (ТНПУ) ім. В. Гнатюка

Богоніс П.М., кандидат історичних наук

Губ'як В.Д., (відповідальний редактор-упорядник), кандидат історичних наук, доцент, викладач-методист вищої категорії Тербовлянського коледжу культури і мистецтв (ТККіМ)

Гринчук І.П., кандидат педагогічних наук, доцент ТНПУ ім. В. Гнатюка

Бойко М.М., кандидат педагогічних наук, доцент ТНПУ ім. В. Гнатюка

Ванюга Л.С., кандидат мистецтвознавства, заслужений діяч мистецтв України, професор ТНПУ ім. В. Гнатюка

Водяний О.Б., кандидат мистецтвознавства, заслужений діяч мистецтв України, доцент ТНПУ ім. В. Гнатюка (заступник відповідального редактора)

Габрук З.В., заслужений працівник освіти України, викладач-методист вищої категорії ТККіМ

Губ'як Д.В., заслужений артист України, доцент ТНПУ ім. В. Гнатюка

Майовський П.С., заслужений працівник культури України, викладач-методист вищої кат. ТККіМ

Мечник М.П., заслужений працівник культури України, старший викладач ТККіМ

Пилипчук О.О., кандидат історичних наук, старший викладач Державного університету інфраструктури і технологій

Стельмащук З.М., кандидат педагогічних наук, доцент ТНПУ ім. В. Гнатюка

Смоляк О.С., доктор мистецтвознавства, професор ТНПУ ім. В. Гнатюка

Ткачук В.Є., кандидат юридичних наук, професор Рівненського інституту Київського університету права НАН України (м. Київ)

Хім'як В.А., народний артист України, професор ТНПУ ім. В. Гнатюка

Рецензенти: **Пилипчук О.Я.**, доктор біологічних наук, професор, академік АНВО України;
Кондрацька Л.А., доктор педагогічних наук, професор ТНПУ ім. В. Гнатюка;
Янкович О.І., доктор педагогічних наук, професор ТНПУ ім. В. Гнатюка.

Перші наукові читання, присвячені 80-річчю Тербовлянського коледжу культури і мистецтв (1940-2020) за темою: „Освітній культурно-мистецький простір: минушина, сьогодні”. Мат. читань, 12 равня 2020 р., м. Тербовля: «Мелос», 2020. – Тернопіль: Осадца Ю.В., 2020. – 168 с.

У збірнику публікуються матеріали, підготовлені професійними науковцями та окремими спеціалістами, в яких висвітлюються найбільш актуальні проблеми історії та методології освіти, педагогіки, науки, культури і мистецтва в Надзбруччі та Україні, а також результати магістерських, дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня магістра, кандидата історичних наук.

Дослідження історії та методології, технології освіти, краєзнавчо-культурологічні культурно-мистецькі, фольклорно-етнографічні читання «Минушина, реалії і перспективи», присвячені 80-річчю діяльності ТККіМ: Мат. Наукових Читань. Тербовля 14 травня 2020 р. – Київ–Тернопіль–Тербовля, 2020. – 166 с.

© В.Д. Губ'як, 2020
© НАНВО України, 2020
© Центр /лабораторія/ досліджень «Мелос» ТККіМ, 2020
© ФОП Осадца Ю.В., 2020

хтось чудово малює. От би мені так навчитися. Це тривало приблизно 15-20 хвилин, і несподівано сторони плащаниці почали повертатися на свої місця, тим самим вичавлюючи мене із святині. Піднявши голову, я відчув за своєю спиною чийсь присутність. Розгублений священник повідомив, що вже пів години спостерігає за мною, і ніяк не зрозуміє, як можна малювати плащаницю, майже не дивлячись на кісточки і фарби. Була уже 10-та година вечора, пора йти додому, хоч мені здалося, що пройшло не більше однієї години.

– На другий день повторилося те ж саме, а ввечері я розповів священникові свої відчуття. Я відмовився продовжувати реставрацію, тим більше, що я почав губитися в часі. Отець Андрій вислухав мене і попросив все ж таки продовжити реставрацію, оскільки я отримав благословення Митрополита на такі роботи.

– На третій день в церкві, після молитви, сідаючи перед плащаницею, я знову почав малювати. І знову сторони розійшлися, і я стою десь поруч з людьми біля Ісуса. Відновлення кольорів мене захоплювало та вражало. Вдивляючись у кожен складку, в кожен деталь, я милувався, як так можна малювати, і так точно підбирати відтінки. Так тривало ще три дні. Якась невидима сила мене вкотре витягнула із плащаниці. Переді мною, пахнучи фарбами, сяла повністю відновлена та відреставрована святиня. Я ловлю себе на думці, що нарешті мої загадкові пригоди закінчилися. На душі стало світло і легко. Священник поблагословив мене, поставив плащаницю на спеціальне місце, а я ще довго стояв посеред церкви і дивився на чудово відновлені кольори на святині.

Ця життєва історія, зустрічі Михайла Яремка з відомими ученими та державними діячами, виступи на телебаченні, відгуки багатьох творчих особистостей, його багато чисельна участь у Всеукраїнських, обласних та районних виставках і міжнародних пленерах є яскравим підтвердженням правильності вибраної митцем дороги.

СТЕЛЬМАЩУК ЗІНОВІЙ МИКОЛАЙРВИЧ

(Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка)

Стельмашук Зіновій Миколайович – кандидат педагогічних наук, доцент, 1978 року закінчив Київський інститут культури ім. О. Є. Корнійчука (нині Київський національний університет культури та мистецтв) за спеціальністю культурно-освітня робота (спеціалізація акордеон – клас заслуженої артистки України, доцента Тамари Мурзіної, диригування, клас – нині народного артиста України, професора Святослава Литвиненка).

Вчений у галузі музикознавства і музичної педагогіки. У творчому доробку більше 50 оркестровок для інструментальних ансамблів та оркестру українських народних інструментів, навчально-методичний посібник «Вчимося грати на музичних інструментах». Опублікував цілу низку статей із проблем музичної педагогіки, сольного та оркестрового народно-інструментального виконавства. З 1993 по 2001 рік керував факультетським оркестром українських народних інструментів, з яким успішно виступав в мистецьких програмах на факультеті, університеті, концертних майданчиках міста Тернопіль.

Зіновій СТЕЛЬМАЩУК (м. Тернопіль)

ШТРИХИ ДО ТВОРЧОГО ПОРТРЕТУ НАРОДНОГО АРТИСТА УКРАЇНИ В'ЯЧЕСЛАВА ХІМ'ЯКА

Хім'як В'ячеслав Антонович – народний артист України, професор, завідувач кафедри театрального мистецтва Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, актор Тернопільського академічного обласного українського драматичного театру імені Т. Г. Шевченка. Автор більше 30-ти публікацій з проблематики театрального мистецтва та театральної педагогіки. Лауреат обласної літературно-мистецької премії імені Степана Будного, премії СТДУ імені Амвросія Бучми, нагороджений орденом «За заслуги» III-го ступеня. У творчому доробку понад 100 ролей у театрі та кіно.
https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A5%D1%96%D0%BC%27%D1%8F%D0%BA_%D0%92%27%D1%8F

%D1%87%D0%B5%D1%81%D0%BB%D0%B0%D0%B2_%D0%90%D0%BD%D1%82%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87 - cite_note-5

Перша моя зустріч з В'ячеславом Антоновичем Хім'яком відбулась 1979 року, коли в якості актора я побачив його на сцені Тернопільського музично-драматичного театру імені Т.Г. Шевченка (нині Тернопільський академічний обласний український драматичний театр імені Т.Г. Шевченка) в ролі Бориса Вирви у виставі Я. Верещака «Брате мій».

У період 80-90-х років і першого десятиліття нового тисячоліття мені були цікавими зіграні ним ролі: Остапа («Тарас Бульба» М. Гоголя), Сергія («Поки живу люблю» Ю. Мушкетика), Назара («Назар Стодоля» Т. Шевченка) та багато інших, всіх не перечешиш тай потреби в цьому немає, бо їх було зіграно більше ста. Однак, з плином певного часу, я все більше став ловити себе на думці, що зустрічаюся в театрі з особистістю.

Побуває розлога фраза про те, що особистістю потрібно народитися. На перший погляд, можна погодитись, але не зовсім. Адже загальновідомо, що народжуються з індивідуальними (особливими, одиночними) задатками, які генетично запрограмовані, а особистістю стають, вона формується в процесі професійної діяльності. Особистість в мистецтві, стверджує Г.М. Цыпин, можна порівняти з дактилоскопічним узором. Притаманний власне даному автору цей узор видає його «я».¹ Іншими словами, від себе в творчості не втекти, творчість митця, в тому числі й актора – це його тінь, духовна особистісна сутність, якої ніякою технікою, майстерністю, «школою», почесними званнями не досягнеш, бо в духовному світі «Так багато званих і так мало вибраних». Або, цитуючи слова Шекспірівського героя: «З нічого не вийде нічого».² Творчій особистості притаманний розлогий спектр духовних цінностей, відсутність яких заховати неможливо. Проте, якщо в актора проявляються духовні цінності, на сцені театру виникає «ефект присутності людини-артиста в художньому творі».³ Іноді можна почути в подібних випадках вислови про «індивідуальний магнетизм», «невидимі ниточки чи імпульси», що з'єднують актора з глядацькою залюю. Костянтин Станіславський застосовував поняття «підтекст»: в театр ходять заради підтексту, стверджував він. Інші висловлювання можна почути про «другий план» в мистецтві актора, що трактується як «вантаж думок, духовний багаж, з яким актор виходить на сцену» і який не можна зіграти, його можна лише накопичити.

З усього вище викладеного можна констатувати, що при всім розмаїтті визначень, висловлювань, термінологічних нюансів мова йде про основне: що саме особистість привносить у сценічне мистецтво.

Такою особистістю є на сьогоднішній день актор театру і кіно, народний артист України В'ячеслав Хім'як. Від тернопільських шанувальників театрального мистецтва часто можна почути вислів: «йдемо на Хім'яка». Бо для глядача, який переглядає виставу, важливо зануритись в емоційний стан героя, пережити з ним життєві події і вийти з театру людиною із збагаченими почуттями, настроєм, світосприйняттям, насиченою духовними цінностями. Це значить, що від сценічного героя роль, яку виконує В. Хім'як, глядач почув і побачив щось нове, несподіване, харизматичне, притаманне тільки цьому актору. І це насправду так. Я в цьому переконався, коли переглядав вистави за його участю.

Утім, особисте знайомство, безпосереднє спілкування і тісна співпраця у нас з ним розпочалась з 2005 року, коли В'ячеслав Антонович почав працювати викладачем на кафедрі музикознавства, методики музичного виховання та акторської майстерності, куди був запрошений як провідний актор згаданого театру у зв'язку із започаткуванням в Тернопільському педагогічному університеті спеціальності «Театральне мистецтво». Через 4 роки він зайняв посаду завідувача кафедри театрального мистецтва. Як декан факультету мистецтв я мав можливість безпосередньо часто з ним обговорювати різноманітні питання, що стосувались різних аспектів: від організації набору студентів, навчально-виховного процесу, забезпечення матеріально-технічною базою спеціальності до побуту студентів. В цей час він проявляє себе найбільш яскраво в трьох амплуа:

- педагога-вихователя;
- режисера-постановника;

¹ Цыпин Г. М. Портреты советских пианистов. М.:Сов.композитор, 1990. С.32

² Шекспір В. Король Лір. Пер. Б Пастернака // Собр. Соч. – М.,1960. Т. 6. С.432

³ Цыпин Г. М. Портреты советских пианистов. – М.: Сов. композитор, 1990. – С.33.

- керівника структурного підрозділу.

Якщо характеризувати В. Хім'яка як педагога-вихователя, то це людина «трудоголік», який викладається «на всю» і своїм магнетизмом притягує до себе студентів. Пристально вдивляючись в лице цього артиста можна помітити особливе, тільки йому притаманне ставлення до справи, якою він займається в якості педагога-наставника. Його кредо старе старе як саме мистецтво: неможливо зіграти того, чого нема в людській і художньо-творчій природі артиста. Переживаються яскраво, інтенсивно, по-справжньому тільки власні емоції, а для досягнення акторського професіоналізму треба над собою працювати, працювати і працювати не тільки над професійними якостями але й широкими поглядами в мистецтві. Як говорив Анатоль Франс «Великих істин не відкривають без горя і праці».

Ще один напрямок, який займає провідне місце в діяльності педагога-Хім'яка – це його робота над розвитком мотиваційної сфери студентів («чому і для чого»). В ім'я чого займатись акторською творчістю?, з якою метою, які рушійні сили творчої діяльності актора, що стимулює, надихає, підтримує? Він, як митець з великим життєвим і творчим досвідом, добре усвідомлює, що власне ці фактори визначають, в кінцевому підсумку, зміст, характер і результати творчої роботи. Ці результати сьогодні наяву. Майже всі випускники, в яких художнім керівником курсів був В. Хім'як, працюють акторами в багатьох театрах України, виконують ролі в українських та зарубіжних кінофільмах. Його учні - випускники кафедри театрального мистецтва сьогодні є акторами Чернівецького академічного музично-драматичного театру імені Ольги Кобилянської (Н. Кавулич), Хмельницького академічного театру ім. М.Старицького (Д. Франчук), Львівського академічного театру ім. Леся Курбаса (В. Колісник), *Полтавського академічного обласного українського музично-драматичного театру* імені М. Гоголя (М. Мощар), *Чернігівського обласного академічного музично-драматичного театру* ім. Т. Шевченка (Б. Великий), Тернопільського академічного театру актора і ляльки (І. Головатюк, В. Дробей, Є. Ішутіна-Дробей, К. Шпільман, І. Шайда, Д. Татарінов), Тернопільського академічного обласного українського драматичного театру імені Т.Г. Шевченка (А. Кулішевська, Є. Лацік, Н. Олексів, Д. Чоповський, В. Процюк, Ю. Хміль, С. Крушельницька, М. Замороз, М. Васишин, Н. Липка, А. Любая, І. Баліцька, О. Совин, О. Яцишин, М. Гураль та ін.).

Всі вони з вдячністю згадують ту школу, яку пройшли під керівництвом чудового актора-педагога. Він, за їхніми словами, прищеплював своїм учням високу професійну культуру. Вчив віддано служити театру, передавав «власне» акторське мистецтво.

Багато цікавого і корисного зробив В. Хім'як, як режисер-постановник дипломних вистав. Спостерігаючи за Хім'яком-режисером можна побачити, що він майже ніколи не буває повністю задоволений зробленим і завжди відчуває певну дистанцію між тим, чого реально вимагає від студентів в процесі постановки вистави і тим, чого хотів би побачити в кінцевому результаті. Він завжди в творчому занепокоєнні і пошуку. Коли після перегляду дипломних вистав члени комісії йому говорять - від чистого серця і з повною професійною відповідальністю – що мета досягнута, ролі вдало зіграні, режисерський задум розкрито і все відмінно зрежисовано, він відповідає – так само чистосердечно: «ні, ні, я один знаю як це мало бути... Тут ще є над чим працювати!»

Ось така ця творча натура Хім'яка – актор, Хім'як - режисер, Хім'як - особистість!

ВАНЮГА ЛЮДМИЛА СТЕПАНІВНА

(Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка)

ВАНЮГА Людмила Степанівна народився в с. Домаморич Тернопільського р-ну Тернопільської обл.

Ванюга Людмила Степанівна – професор кафедри театрального мистецтва, кандидат мистецтвознавства, доцент, заслужений діяч мистецтв України.

Закінчила Державну академію керівних кадрів культури і мистецтв за спеціальністю „Театральне мистецтво” (2007).

Захистила кандидатську дисертацію на тему: “Діяльність Тернопільського обласного академічного українського драматичного театру ім. Т. Г. Шевченка в контексті соціокультурних трансформацій в Україні (XX – початок XXI ст.)” за